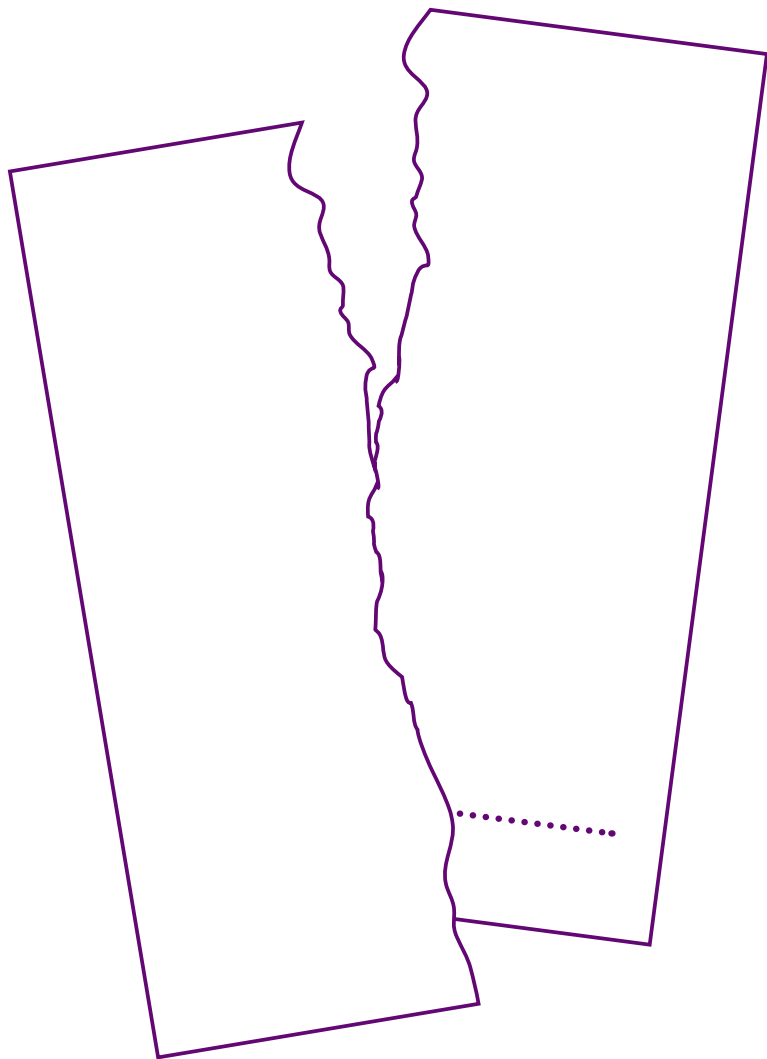

**Ваня Григорова
Георги Мегаров**

**НА ПРИЦЕЛ –
ОБЩЕСТВЕННОТО
ВОДОСНАБДЯВАНЕ**

**КОЛЕКТИВ ЗА
ОБЩЕСТВЕНИ
ИНТЕРВЕНЦИИ**

Ваня Григорова
Георги Мегаров

**НА ПРИЦЕЛ –
ОБЩЕСТВЕНОТО
ВОДОСНАБДЯВАНЕ**

Тази публикация е възможна с финансовата подкрепа
на Rosa Luxemburg Stiftung – Southeast Europe.

Тази книга не е предназначена за търговски цели и нейната продажба
и/или препродажба е забранена.

СОЦИАЛЕН ЦЕНТЪР
ХАСПЕЛ

ROSA LUXEMBURG STIFTUNG

Ваня Григорова
Георги Мегаров

**НА ПРИЦЕЛ –
ОБЩЕСТВЕНОТО
ВОДОСНАБДЯВАНЕ**

КОЛЕКТИВ ЗА
ОБЩЕСТВЕНИ
ИНТЕРВЕНЦИИ

На прицел – общественото водоснабдяване

© Авторы Ваня Григорова, Георги Медаров
Редакция Калин Първанов
Коректура Стефка Зашева
Графично оформление Георги Шаров

Колектив за обществени интервенции, София, 2015

ISBN 978-619-7219-09-8 печатно издание

ISBN 978-619-7219-10-4 pdf, download: koibooks.novilevi.org, www.solidbul.eu

Признание Некомерсиално-Без производни 4.0 Международно
Attribution NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ	7
I. НЕОЛИБЕРАЛНИЯТ ОБРАТ КЪМ ПРИВАТИЗАЦИЯ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ	9
II. БЪДЕЩЕТО НА ВОДНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – „ГРИЖА“ НА СВЕТОВНАТА БАНКА	12
СЪСТОЯНИЕ НА СЕКТОРА КЪМ 2012 г.	12
УПРАВЛЕНИЕ НА СЕКТОРА	15
ПРЕПОРЪКИ НА ВиК СТРАТЕГИЯТА НА СВЕТОВНАТА БАНКА	18
КОНЦЕСИОНИРАНЕ	21
СОЦИАЛНО ПОНОСИМА ЦЕНА	22
III. „СОФИЙСКА ВОДА“ – „ОТЛИЧНИКЪТ“ НА СВЕТОВНАТА БАНКА И МОДЕЛЪТ ЗА ПОДРАЖАНИЕ	27
IV. БИТКАТА ЗА ВОДАТА В ОБЩОЕВРОПЕЙСКИ КОНТЕКСТ	35
V. ПРОВАЛЪТ НА ЧАСТНИЯ СЕКТОР И ЗАВРЪЩАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОТО ВОДОСНАБДЯВАНЕ	38
ПРИЛОЖЕНИЕ	50

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ВuК	Водоснабдяване и канализация
ДКЕВР	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране (понастоящем КЕВР, но в стратегиите е със старото име)
ПСПВ	Пречиствателните станции за питейна вода
ПСОВ	Пречиствателни станции за отпадъчни води
РРІАF	Public-Private Infrastructure Advisory Facility или Консултативен механизъм за публично-частна инфраструктура
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
НСИ	Национален статистически институт
ЕК	Европейска комисия
ЕП	Европейски парламент

РЕЗЮМЕ

В началото на прехода към пазарна икономика, в България беше приет подход за децентрализация на ВиК услугите. Оформят се десетки общински дружества, прилагат се различни цени в отделните населени места. Разликата се обуславя от различните нива на разходите, които отразяват спецификата на reliefa, населеността и пр. Поради липсата на инвестиции, обновление на инфраструктурата почти не се извършва. 40% от мрежата е изградена преди повече от 45 години. Това води до увеличение на загубите на вода и на броя на аварията. България не успява да изпълни и приетите при присъединяването към Европейския съюз ангажменти за построяване на пречиствателни станции.

25-годишното обезкървяване на сектора налага да се предприемат спешни мерки. Според правителствата от 2000 г. насам единствената алтернатива е концесионирането на целия воден сектор. Доказателства за това могат да бъдат открити, макар управляващите да изказват все още свенливо тези си намерения.

В настоящия доклад авторите правят преглед на националните стратегии в областта на ВиК услугите в България. Поставен е акцент върху *прогнозираното увеличение на цената за водоснабдяване*. Описани са и някои алтернативни варианти за развитие на сектора. Прегледът повдига въпроси за причините за неотклонното следване на препоръките на Световната банка, за отделените 7 млн. лв. за консултантските услуги на Банката и участието в съставянето на стратегията на още няколко звена на СБ, чиято неприкрита цел е увеличаване на дела на приватизираните активи и концесионирани дейности в световен мащаб.

Включените примери за провалени водни концесии като тези в Боливия, САЩ, Филипините, както и за върнатите в обществени ръце ВиК дружества в Германия и Франция

разкриват новите тенденции в световен мащаб. А успехът на Европейската гражданска инициатива „Водата е обществено благо, а не стока“ и приетата вследствие на това резолюция на Европейския парламент са знак, че управляващи и граждани са осъзнали вредите от концесиите на водата и поемат нов път на развитие – управление на водите в интерес на хората, не на международните корпорации.

I. НЕОЛИБЕРАЛНИЯТ ОБРАТ КЪМ ПРИВАТИЗАЦИЯ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ

Политиките на бюджетни съкращения и приватизация на обществения сектор не са патент на Източна или на Южна Европа, както понякога ни се представя. Те са част от глобалния неолиберален завој в края на XX в. В идеологически анализи, представени като „експертни“, частното управление на обществените услуги се възприема едва ли не като гаденост и се представя като най-нормалното нещо на света. Това, което подобни анализи пропускат е, че масовата приватизация на обществения сектор, експлозията на концесиите и на т.нар. „публично-частни партньорства“, са сравнително нов феномен.

Частните услуги за водоснабдяване и канализация (ВиК), са разпространени в САЩ и Европа, но през XIX в. Бизнесът тогава се проваля в разширяването на достъпа до мрежата. В началото на XX в. има обрат към обществена собственост и управление на сектора. Втората вълна на приватизация на ВиК се случва чак в края на XX в. с възхода на пазарния фундаментализъм на Маргарет Тачър и Роналд Рейгън. Във Великобритания консервативното правителство на Тачър приватизира практически всички ВиК услуги в страната. Завоят към приватизация засилва бизнеса в сектора и го кара да започне да изнася практиките си в цял свят, възползвайки се от връзките си в институции като Международния валутен фонд и Световната банка. Натискът към политики на бюджетни съкращения, както и злоупотребата със задлъжнялостта на развиващите се страни, дава възможност на международните финансови институции да притискат страните да разпродават обществените си услуги на големите транснационални корпорации. През 1990-та шепя корпорации (основно европей-

ски като Суез, Юнайтед Ютилитис и Веолия), съумяват да сложат ръка върху ключови ВиК гружества в цял свят.

В този смисъл концесионирането на водоснабдяването и канализацията в София през 2000 г. не е продиктувано от някаква „необходима декомунизация“ на икономиката, а е част от глобалния завој към приватизация на публичните услуги. Разбира се, приватизацията е невъзможна, ако няма местна подкрепа. Още повече, че има не малко случаи, когато натискът за разпродажба на публичния сектор идва от националните елити. Не е за пренебрегване и фактът, че в университетското преподаване в ключови за управлението на обществените услуги специалности (публична администрация, публични финанси и т.н.), господства неолибералната парадигма. Публично-частните партньорства, както и логиката на частното и ориентираното към печалба управление на общите блага, се представят като безалтернативни.

Тук е необходимо да припомним, че неолиберализмът често погрешно се свежда до господството на частния сектор над публичния или до някакво въображаемо изчезване на гържавата. Както самите неолиберали обичат да казват, стремежът им е „малка“, но „силна“ гържавата. Неолиберализмът е технология на управление, както на частното, така и на публичното. Най-лесно това се вижда и в т.нар. нов публичен мениджмънт, чиято идея е обществената собственост да се управлява като частна. Това става чрез въвеждането на атомизиращи пазарни механизми за конкуренция (рейтингови системи, проектно финансиране, делегирани бюджети и т.н.) вътре в обществените институции. В България тези механизми са най-видими в училищата, университетите и болниците. Подобен тип управление се налага и на много ВиК-компани в цял свят, които все още са обществена собственост. Тогава, независимо, че не са частни, *водещият принцип вече не е предоставянето на услугата, а извлечането на печалба*. Ако господстват не принципите на предоставянето на стойност за потребителите, а на натрупването на финансова печалба, то собствеността, от правна гледна точка, спира да има значение.

Друг ключов фактор за корпоративния натиск към приватизация на водата е многопластовата екологична криза. 97% от водата на планетата е солена, а от останалите 3% голяма част е вече замърсена заради индустриалното производство, обезлесяването, разширяването на пустинните райони, замърсяването, причинено от употребата на технологии като тази за добив на шистов газ, липсата на планирано градоустройство и прекомерната употреба на химически препарати. За големите корпорации световната водна криза е възможност за извличане на неограничени печалби и за натрупване на безпрецедентна власт. Както често казва Мог Барлоу, известната активистка и изследователка на световната водна криза, изправени сме пред риска водата да бъде превърната в „петрола на XXI в.“.¹ Наблюдяваме формирането на глобален „воден картел“, който се стреми да приватизира световните залежи на питейна вода с цел частна печалба. Водата обаче не е поредната стока, която лесно може да се търгува на международните финансови пазари. Управлението на водата в последна сметка означава управление на това кой има право да живее и кой трябва да умре.

Въпросът тук е какво решение искаме за световната водна криза – да предоставим безусловна власт на корпорациите или да търсим демократични решения за колективно и устойчиво управление на водата. Поради това водата е в центъра на битката за това в какъв свят искаме да живеем.

---

1 Barlow, M. (2007) *Blue Covenant: The Global Water Crisis and the Fight for the Right to Water*. Toronto: McClelland & Stewart.

II. БЪДЕЩЕТО НА ВОДНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – „ГРИЖА“ НА СВЕТОВНАТА БАНКА

В началото на 2014 г. В България започна процедура за публично обсъждане на „Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България“.² Документът е изработен от екип на Световната банка по силата на сключено с Министерството на регионалното развитие споразумение. Стратегията е приета от Министерския съвет на България с решение от 7 май 2014 г.

Друга национална стратегия по тази тема под наименованието „Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор“ може да бъде открита и на сайта на Министерството на околната среда и водите.³ Периодът ѝ на действие е 2013–2037 г. Стратегията е приета с решение на Народното събрание от 21 ноември 2012 г.

СЪСТОЯНИЕ НА СЕКТОРА КЪМ 2012 г.

Макар приети от две различни правителства, разработени от различни министерства и утвърдени от две различни институции (Народното събрание и Министерски съвет), стратегиите не се различават значително по отношение на заключенията за състоянието на сектора и констатацията на проблемите в него. Те се препотвърждават и от „Срав-

---

2 Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България 2014 – 2023 г., <http://www.mrrb.government.bg/?controller=articles&id=5265>.

3 Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България <http://www3.moew.government.bg/?show=top&cid=569>.

нителен анализ на ВиК сектора“⁴, извършен от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране. Според него, 99,3% от българското население има достъп до водоснабдяване. Анализът на Световната банка сочи, че в три области все още няма пълно покритие – Благоевград, Кърджали и Смолян. Показателите за качество на водата покриват международните стандарти в 94-96,6% от изследваните случаи, като се препоръчва засилване на контрола на места със стойности под 95%.

Не така стои въпросът с присъединяването към канализация – само 66% от населението е свързано към система за отвеждане на отпадъчни води, а станциите за преработване на отпадъчни води покриват едва 50% от българските граждани.

Мрежата е с дължина 75 000 км. 40 процента от нея са построени през 60-те и 70-те години на миналия век. Средната възраст на инфраструктурата е 36 години, като повече от 20 години почти не е обновявана. Тръби се сменят само при аварии, които зачестяват през последните години. Ремонтите на довеждащи водопроводи, разпределителни водопроводи и на сградните отклонения само за една година (2012-та спрямо 2011 г.), са увеличени средно с 9,5-11,5%. Пречиствателните станции за питейна вода в експлоатация (46% от населението е свързано към ПСПВ), са с остаряло оборудване и спешно се нуждаят от реконструкция и модернизация.

Другият основен проблем е, че няма изградени *пречиствателни станции за отпадъчните води*. Когато България става част от Европейския съюз, правителството поема ангажимент до 2010 г. всички населени места с над 10 000 жители да имат пречиствателна станция. Тази междинна цел не е постигната. До края на 2014 г. всички населени места с над 2000 жители трябва да имат пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ). И тази цел също не е постигната, тъй като

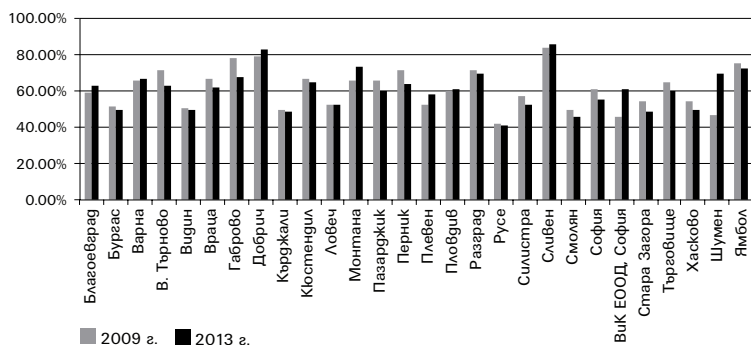
4

„Сравнителен анализ на ВиК сектора“, ДКЕВР
<http://www.dker.bg/PDOCS/analiz-vik-za-2012.pdf>.

за периода 2011–2012 е изградена само една ПСОВ. В стратегията на Световната банка като напредък е отбелязано, че вече имаме плановете.

Твърде голямо е и количеството незаплатена вода – малко над 60% в национален мащаб. Причините за това са няколко: остарялата водоснабдителна мрежа, поради липсата на инвестиции в сектора, и нарасналият брой аварии вследствие на това; неправомерно свързване на потребители към мрежата; нефактуриране на вода за райони с население под жизнения минимум (ВиК компаниите дължат ДДС и такси за фактурирани количества, независимо че няма да получат плащания за тях).

Следващата графика показва количеството на неносещата приходи вода за 2009 г. и 2013 г. за 28 ВиК оператора, изследвани от ДКЕВР.

По данни на ДКЕВР⁵

Броят на заетите в сектора също се оценява като висок. В стратегията на Световната банка може да се открие сравнение с няколко европейски държави. То обаче не е съвсем коректно, тъй като в редица от включените държави, дейностите

5 Сравнителна таблица за намаляване на неносеща приходи вода през периода 2009–2013 г. за регионалните ВиК оператори http://www.dker.bg/PDOCS/VIK_narastvane_ceni.pdf.

по доставка на вода, канализационни услуги и пречистване, са поверени на подизпълнители. Такава е и ситуацията със „Софийска вода“ АД – единствената концесия в сектора към момента. По-големият брой на служителите е свързан и с факта, че ВиК дружествата в България все още имат разнообразни тежки машини за всички свои нужди и съответния персонал за тяхното обслужване. От една страна има случаи, в които механизацията не се ползва само за ВиК дейности, но и за нужди различни от тези на операторите, за да се генерират допълнителни приходи. От друга страна собствените машини спестяват средства за краткотрайно наемане от частни фирми, което със сигурност би бил по-разточителният вариант.

УПРАВЛЕНИЕ НА СЕКТОРА

След началото на прехода към пазарна икономика в България започва децентрализация в сектора. Тогава се създават и повечето общински ВиК дружества. В момента има няколко вида дружества според собствеността – 100% държавни, 100% общински, смесена държавна и общинска собственост, частни и концесия. Оказва се, че широкият спектър от различни собственици не е гаранция за ефективност. Още по-обезпокоителна е обаче констатацията, че има и съоръжения с неустановена собственост.⁶

Хаосът и стремежът за счетоводно отделяне и отчитане на всяка част от системата водят до ситуации като тази в област Пазарджик, където към 2012 година има 11 оператора и 11 различни цени. Потребителските цени се формират под натиска на различните разходи. Там, където водата е гравитачна, са нужни по-малко средства за водоснабдяване. Обратно – в райони с помпажна вода, доставката става с помощта на съоръжения, които работят с електрическа енергия.

6

„Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор“, стр. 8.

Дори при наличие на гравитачни съоръжения, доставката на вода на височина над 6–8 етажа изисква хидрофорна уредба, което отново е свързано с по-високи разходи за енергия. Този разход засяга ВиК операторите в големите градове.

Разкъсването на сектора в няколко десетки дружества, неясната собственост и дългогодишната липса на инвестиции стават причина за изброените в предшната част проблеми. По всичко личи, че от присъединяването на България към Европейския съюз, стремежът на управляващите не е към по-пълно усвояване на средства от европейските фондове, за да се компенсират неодолимите разходи на ВиК структурите, а към нормативното преформулиране на ВиК сектора – първите приети промени в тази насока в Закона за водите са направени през 2005–2009 г.

Още в началото на 2010 година, министърът на регионалното развитие (година по-късно президент на Република България) прави изявление, че в края на същата година целият сектор ще бъде концесиониран. Тези намерения се потвърждават и от публикация на структурата на Световната банка – Консултативния механизъм за публично-частна инфраструктура (Public-Private Infrastructure Advisory Facility PPIAF), която впоследствие изработва българската стратегия за развитие на сектора. В брошура за водата в България на PPIAF, може да се прочете следният текст:

„През 2010 г., с неносеца приходи вода в България средно 60% и нужни около 3,5-4,0 милиарда евро инвестиции за подмяна и надграждане на водоснабдителната мрежа и канализация, Министерството на регионалното развитие и благоустройството обяви плановете си да направи революция във водния сектор в България с 48 концесии по модела на концесията в гр. София. Плановете включват актите да се прехвърлят от общините в нови водни асоциации, които ще управляват инфраструктурата.“⁷

---

7 „PPIAF Support to the Regulatory Framework in the Water Sector in Bulgaria“, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/1/20/000333038_2012112000515

През август 2010 г. се организира търг за подготовка и съставяне на водна стратегия. Пет министерства са ангажирани с водния сектор, в България има и министерство, което се занимава специално с водите, но МОСВ предпочита да аутсорсне дейността по изготвянето на стратегия. За нея българските граждани са платили 800 000 лв. на външни консултанти.⁸ Средствата са от държавното Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Препоръката на този документ е да се търси развитие на водния сектор при засилване ролята на публичните власти. Това е сценарият с най-ниска социална цена.

Няколко месеца преди стратегията на МОСВ да бъде гласувана и приета от Народното събрание, Министерството на регионалното развитие и благоустройството сключва споразумение със Световната банка. Отново за изготвяне на стратегия. На значително по-висока цена – 3,5 млн. лв.⁹ Любопитно е, че в стратегията има и много елементарни таблици и графики, изготвени по данни от български институции, за които не се изисква особена експертиза. Т.е. българската държава осигурява изходните данни и информация, предоставя ги на външни консултанти и за представянето им в графичен вид отделя няколко милиона лева. Основните разлики в двете стратегии се заключават в това, че изготвената от Световната банка има по-атрактивен дизайн и по-настойчиво представя концесията на целия воден сектор като най-ефективния вариант за управление.

В рамките на мандат 2009–2013, управляващите не успяха да доведат до край плановете за концесиониране. Междувре-

---

5/Rendered/PDF/NonAsciiFileName0.pdf.

8 „Водна пързалка“, в-к *Kanumal*, 13.08.2010, http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2010/08/13/946605_vodna_purzalka.

9 „Световната банка сключи с България две споразумения за консултантски услуги за варианти на стратегии за водите и иновации“
<http://www.mrrb.government.bg/?controller=news&id=2947>.

менно по изграждане на пречиствателни станции, обновяване и развитие на мрежата почти не се работи, защото се очаква както управлението, така и печалбата да се прехвърлят в ръцете на бъдещия концесионер. Забавеното обновление на изградената преди прехода мрежа води до ръст на аварияте. А 80% от печалбата на ВиК дружествата се превежда ежегодно в държавния бюджет, поради което те не разполагат със средства за модернизация.

ПРЕПОРЪКИ НА ВиК СТРАТЕГИЯТА НА СВЕТОВНАТА БАНКА

След децентрализацията от началото на прехода, Световната банка препоръчва обратно консолидиране на активите в сектора. Това трябва да стане в създадените Асоциации по водоснабдяване и канализация. Процесът е почти завършен, въпреки съпротивата на местните власти. Обективни предпоставки за тази стъпка има:

- ❑ Тъй като в предишния програмен период (2007–2013) общините бяха бенефициенти, има случаи, в които са изградени пречиствателни станции на няколко километра една от друга, което е неефективно. Инвестициите са големи, а често една пречиствателна станция може да обслужва две населени места;
- ❑ Раздробяването на сектора води до прилагане на няколко различни цени, дори в рамките на една област. Подчертава се, че има различни цени за водата в зависимост от условията, при които тя се добива и доставя на населението, което противоречи на принципа на солидарност. И двете стратегии, които разглеждаме, препоръчват, след обединяването, ценообразуването да бъде на ниво ВиК дружество. Това отново ще доведе до формиране на 28 различни цени, колкото са областите в България, но регулирането на броя на цените е стъпка в правилната посока;

- ❑ Окрупняването ще доведе до формиране на икономии от мащаба. Разбира се, преди да се стигне до каквито и да е икономии, са нужни огромни инвестиции;
- ❑ Посочването на броя заети, а от там и на наличието на тежка механизация, като проблем, макар и не експлицитно уточнено в стратегията, вероятно ще доведе до приватизация на активи на съществуващите ВиК дружества, като излишна тежест. В резултат ще бъдат освободени около 10% от заетите, а за ползване на машини при нужда, ще се заплаща на подизпълнители;
- ❑ Настоява се за финансова независимост на ДКЕВР, като комисията покрива разходите си от собствени приходи. Тук възниква въпросът: *Независимост от кого?* От правителството, което следва да пази интересите на обществото? Практиката показва, че пълна независимост няма, а липсата на демократичен контрол се заменя от корпоративен контрол над регулаторите;

Според експерти в сектора, чисто технологично, окрупняването на активите е правилна стратегия. Въпреки че променяме подхода генерално, само в рамките на 15 години – от децентрализация към обратна централизация. Разликата е в това, че *окупняването сега, ще позволи по-лесно отдаване на концесия на целия воден сектор*. Както беше заявено неколкратно от различни управляващи.

В стратегията на Световната банка са разработени 4 сценария за развитие в следващите 25 години. Европейските средства, които може да получим за водния сектор, ще покрият 30–40% от нужните инвестиции. Затова в стратегията са разработени няколко сценария за действие.

- ❑ „Запазване на статуквото“. При този вариант ще има незначително покачване на цените. Държавата не прави никакви допълнителни инвестиции. Няма социални плащания за бедни. В този случай, достъпът до канализация ще

се разшири, но няма да намалеят загубите на вода. Дори използването на гумата „статукво“ от страна на автомобилите, подсказва, че този вариант не е за предпочитане.

- ❑ В другите сценарии се предвиждат допълнителни капиталови инвестиции от държавата, но и вземане на заем от новите ВиК-управители/дружества. Там са разработени няколко варианта, при които намалява делът на инвестициите от държавата, увеличава се взетият заем от ВиК дружеството и се показва как това ще се отрази на цените, които нарастват значително. В изпълнение на заложените цели, най-амбициозната според съставителите стратегия, включва приемане на насоки относно „прекомерните разходи“. Тъй като има слабо населени места, се налага преглед и актуализиране на териториалния обхват на агломерациите. В резултат е нужно да се намалят слабо застроените райони, попадащи в рамките на агломерациите. Накратко – *най-амбициозната цел може да се реализира, ако дружествата нямат задължение да доставят вода до периферните слабо населени райони.*

Офертата на Световната банка, заложена в Стратегията:

- ❑ неколkokратно увеличени цени за потребителите
- ❑ социални помощи, които се плащат от държавния бюджет
- ❑ териториално ограничаване на ВиК услугите

Естествено, колкото по-голям заем взема дружеството, толкова повече разходи ще има държавата за помощи за бедната част от населението, тъй като, за да се покрият разходите по заемите и да се осигури печалба на дружеството, цената в някои области ще се увеличи над социално поносимите нива. *В момента има енергийно бедни, при този*

вариант се предвижда, че ще има водно бедни. Както всяка зима има помощи за отопление в социалното подпомагане, вече са въведени законодателно ежемесечни помощи за плащане на сметки за вода.

Експертите са пропуснали да разработят сценарий, при който държавата ще поеме всички нужни инвестиции. Разбира се, цената отново ще се повиши, но с по-нисък ръст, тъй като българските граждани няма да се налага да осигуряват печалба на търговски дружества. Такова развитие очевидно е изключено изначално от консултантите на Световната банка. И това не е изненадващо. Целта на международната финансова институция е възможно най-много държавни и общински активи да се прехвърлят в частни ръце. И тя не го крие:

„Световната банка и Европейската инвестиционна банка успяха с предоставената техническа помощ, да въведат частния сектор в няколко ВиК-дружества в цяла България.“¹⁰ За Банката, успехът не е повече ефективност и задоволяване на нуждите на населението. Той е дефиниран като по-малко държава – повече частен бизнес. А стока е всичко, което склоним да бъде третирано като такава.

КОНЦЕСИОНИРАНЕ

Първите законови промени, които трасират пътя на водата към концесиите, са направени в първата половина на 2009 г. Наред с нормирането на окрупняването на сектора, се урежда и възможността, управлението на ВиК-активите да се прехвърли на частни фирми чрез концесии или чрез договори за управление между асоциациите и операторите. Вариантите са два:

---

10 „PPIAF Support to the Regulatory Framework in the Water Sector in Bulgaria“, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2012/11/20/000333038_20121120005155/Rendered/PDF/NonAsciiFileName0.pdf.

- ❑ Управлението се поверява на настоящо ВиК дружество, чрез „псевдо-концесионен“ договор. Неговата продължителност е 10 или 15 г. В зависимост от това каква инвестиция е нужна да се направи.
- ❑ Истинският концесионен договор с частна компания обаче се предвижда да е със срок до 35 г. Образецът на този тип договори се изработва от Международната финансова корпорация. Тази организация също е част от групата на Световната банка. Тя подпомага навлизането и укрепването на частния бизнес в развиващи се държави.

При избор на втория вариант (според съветниците, които сме наели, това очевидно е по-ефективната опция), ако преценим, че частният концесионер не изпълнява инвестиционния план, не доставя качествени услуги и пр., сме заплашени от международен арбитраж, който може да ни осъди да изплатим обезщетение за прекратения договор. Честа практика е в договорите да се залага очакван процент печалба. Тя се приема за *гарантирана от държавата печалба*, която се дължи при прекратяване на договора.

СОЦИАЛНО ПОНОСИМА ЦЕНА

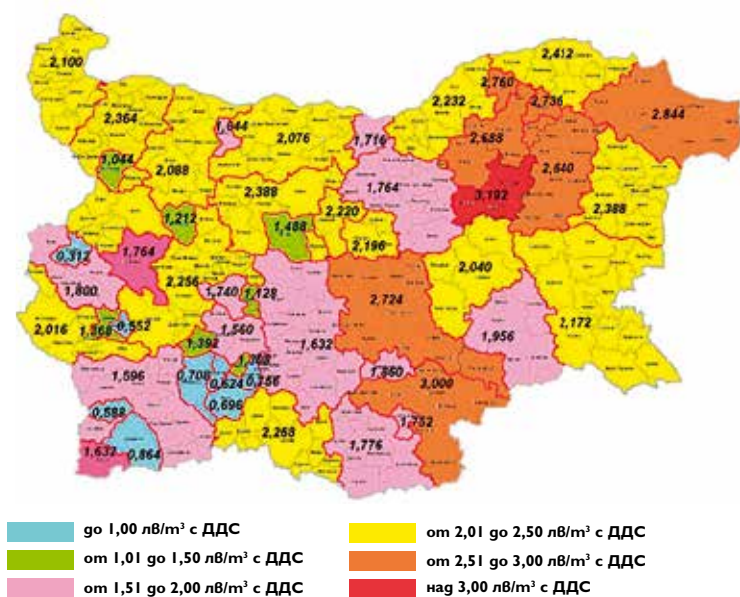
В Стратегията, максималните социално поносими цени са определени като разходи за ВиК услуги, не по-високи от 4 на сто от средните доходи на домакинство, при минимално месечно потребление на вода за питейно-битови нужди от 2,8 куб.м на едно лице. Трите последни сценария предвиждат нужда от социални помощи за най-бедните домакинства, тъй като *„цените може да са по-високи и в такъв случай се предлага и приема, че тези домакинства ще получават компенсация от държавата“*. Въпросните компенсации при различните сценарии се равняват на 300-350 млн. лв. до 2038 година за най-бедните 30% от населението.¹¹

---

¹¹ Сумите са изчислени въз основа на фиксирани цени за 2011 г. Т.е., инфлацията през тези години не е отразена.

С колко ще се увеличат цените за водоснабдяване и канализация – управляващите не коментират. Затова ще приложим карти на България с цените към 2013 г. и социално поносимите равнища според Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги.

Карта на цените на ВиК услугата по оператори към 30.06.2013 (лв/м³)

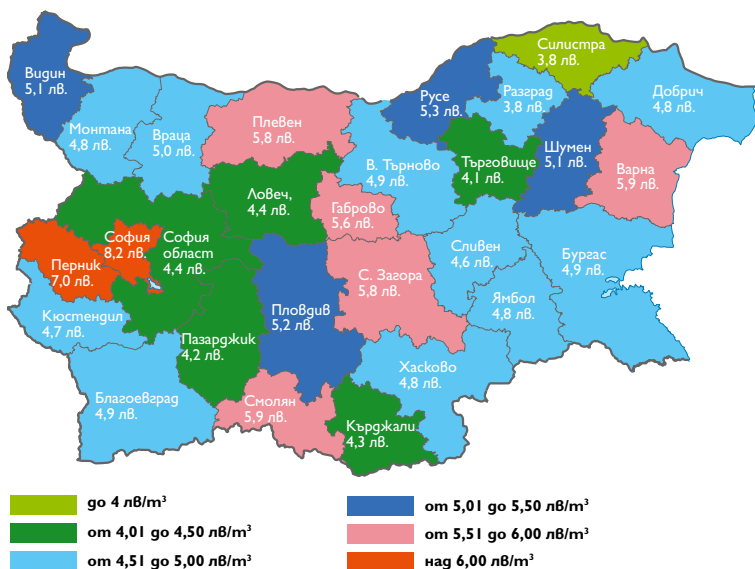

Стратегията не се ангажира с конкретни цени, затова ще използваме публикуваните на сайта на ДКЕВР равнища на социално поносими цени за ВиК сектора.¹²

¹² Социална поносимост на цената на ВиК услугите по райони и области за 2014 г., по данни на НСИ, <http://dker.bg/PDOCS/socialna2014.pdf>.

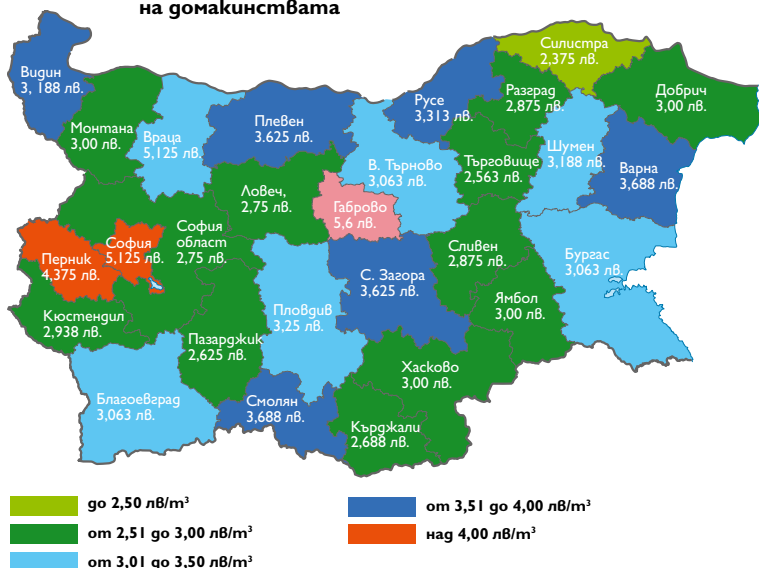
Социална поносимост на цената на ВиК услугите по райони и области за 2014 г.

Видно от картите по критериите на Световната банка за поносимост, цената на водата в София може да се увеличи над 4 пъти. До тази граница българските граждани нямат право на социално подпомагане за сметки за вода. Това е почти петорно увеличение на месечните сметки. А както казват експертите на Световната банка – цените може да са и по-високи.

Плановете за концесиониране и предстоящото увеличение на цените не се обсъждат широко, поради което и няма натиск за промяна. Въпреки това, очевидно и управляващите смятат, че тези цени са далеч извън възможностите на българското население, защото през юли 2015 г. Народното събрание променя критерия за социална поносимост на цената на водата. Границата вече не е 4%, а 2,5% от средните доходи на домакинствата.

Социална поносимост на цената на ВиК услугите по райони и области за 2014 г. при 2,5% от дохода на домакинствата

По данни на ДКЕВР и НСИ¹³

Дори при този олекотен вариант, цените на някои места ще се увеличат тройно, което ще бъде непосилна тежест за бюджетите на социално слабите домакинства. Към момента сметките за вода обикновено са под 2% от средните месечни доходи на домакинствата. Разбира се, проблемът може да се разреши със социални мерки – поемане на част или цялата сметка за вода. Но е неразбираем този подход, който води до отказ от управление и печалба и същевременно натоварва с допълнителни социални разходи.

13 Собствени изчисления на база данните за социалната поносимост при цена на водата до 4% от средния доход на домакинствата, преизчислени спрямо новите разпоредби за максимална цена до 2,5% от средния доход на домакинствата.

Обсъждани са и предложения за въвеждане на две нива на такса за водоснабдяване, според потребеното количество вода от домакинствата. Този вариант е бил отхвърлен. В Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги вече е предвидена възможност за месечна помощ на социално слабите граждани по смисъла на разпоредбите на Закона за социалното подпомагане.

Въпреки хаотичните, а на моменти и чисто пропагандни насоки на Световната банка, българските граждани са платили за изработването на стратегията 3,5 млн. лева. Още 3,5 млн. лв. ще получи Банката за „засилване на функциите и изграждане на капацитет на ДКЕВР и оптимизация на разходите за постигане на съответствие с европейските норми за пречистване на градски отпадечни води“.¹⁴

---

14 „Световната банка консултира България за ВуК сектора“, В-к *Стандарт*, 04.04.14, http://www.standartnews.com/biznes-ikonomika/svetovnata_bank_a_konsultira_balgariya_za_vik_sektora-232714.html.

III. „СОФИЙСКА ВОДА“ – „ОТЛИЧНИКЪТ“ НА СВЕТОВНАТА БАНКА И МОДЕЛЪТ ЗА ПОДРАЖАНИЕ

В рамките на Стратегията, представена на българското правителство, е извършено сравнение на търговското представяне на различни по големина и собственост ВиК дружества. На тази база консултантите от Световната банка стигат до извода, че най-успешен е моделът на концесиониране. Единственото дружество, което в момента е концесионирано, е „Софийска вода“ АД, под ръководството на френската „Веолия“.

Същевременно, от изследвани 28 ВиК дружества в анализ на ДКЕВР, 18 обществени – държавни и общински, също са с подобрени показатели. 9 обществени предприятия увеличават загубите. Това показва, че видът на собствеността и управлението (частно или общинско) не предопределя еднозначно икономическите резултати, дори когато те се използват за водещ критерий за оценяване на дейността на едно водоснабдително дружество.

Заключението на Световната банка е меко казано странно и на фона на равновесията от дейността на софийската концесия на водоснабдяването и канализацията, която може да служи като учебнически пример за негативните последици от приватизацията в сектора. Водата в София е концесионирана през 2000 г. като част от вълната на масово разпродаване на държавна и общинска собственост през този период, наред с въвеждането на валутния борг и режима на фискална стабилност. Тогава се обещава, че тези „непопулярни мерки“ са временни и ще се прекратят щом се стабилизира икономиката. След повече от 15 години режимът на бюджетни съкращения не е отслабен, а елитите продължават да ни убеждават за „нуждата“ от „структурни реформи“ и „затягане на коланите“.

През 2000 г. ВиК услугите в София са отгадени на концесия за 25-годишен период. За общината остава около четвърт от гружеството „Софийска вода“, а „Юнайтед Ютилитис“ получава останалите 77,1%. През 2010 г. „Юнайтед Ютилитис“ прерогава дела си в „Софийска вода“ на френската „Веолия“. Това се случва без участието на общината и въобще без никакви публични дебати.

През 2000 г. водоснабдяването и канализацията в София са в тежко състояние, водните загуби по мрежата възлизат на около 60%, но то е влошено след 1989 г. През 80-те години загубите са под 30%.¹⁵ Първоначалната идея е частните инвеститори да вкарат свежи пари и да възстановят компанията. Според тогавашния договор, концесионерът се задължава да запази осреднена цена от 0,435 лв. за кубичен метър за пълния концесионен период. Също така, само за първите пет години загубите трябва да намалеят от 60% на 30% – средно по 6% годишно.¹⁶

Днешната цена е четири пъти по-висока от първоначално обещаваното, а компанията постоянно се опитва да я повиши. Концесионерът твърди, че инвестициите изискват по-високи цени. *Но ако подобряването на услугата ще става с повишаване на цената, то това е нещо, което може да се направи и от общината.* Така ще се спестят много от разходите за печалби за частната компания. Самата идея за концесиониране е обосновавана с аргумента, че частният инвеститор ще вкара външни средства. За 15 години загубите на вода не са се променили много. Днес те са над 50%, което е значително над обещаваното. Голяма част от подобренията на ВиК услугите в София, като (макар и бавното) разширяване на канализационната мрежа, се финансират с публични средства, например от европейски проекти.

---

15 „Злополучната концесия на водата в София“, *Монд Дипломатик*, юни 2014, <http://bg.mondediplo.com/article425.html>.

16 Пак там.

Частното управление на водата е съпътствано с постоянни корупционни скандали. През 2013 г. изтече информация,¹⁷ че „Софийска вода“ отчита гори рекламата като „инвестиция“, но също и разходи за таксата или за закупуване на автомобили. Друга корупционна схема е пренасочването на инвестиционни средства към гъщерни компании за „проектантски услуги“. Това не е първи случай. През 2005 г. Външният одитор на „Софийска вода“ изнася публично информация, че като инвестиции се отчитат сметки за ресторант, пребиваване на близки на чуждестранните мениджъри в България и други подобни. Като инвестиция са отчитани и „консултантски хонорари“.¹⁸ Тогавашият изпълнителен директор само от такива „хонорари-инвестиции“ е получил 68 000 лева месечно. Според одиторите,¹⁹ не само хонорарите са крайно завишени, а и заплатите за мениджмънта – между 50 000 и 800 000 лв. годишно.

Според одиторите, „Софийска вода“ не изпълнява задълженията си по разширяване на канализационната мрежа, за подмяна на водомерите, за намаляване на загубите на вода и за внасяне на повече яснота във фактурирането.²⁰ Според първоначалния договор през 2004 г. загубите е трябвало да са 36%, но тогава възлизат на 62,6%, като тези загуби се начисляват в сметките на потребителите. „Софийска вода“ е неспособна да изпълнява не само първоначално заявеното, а и по-късните

---

17 „Вместо в тръби, инвестиции на ‚Софийска вода‘ изтичат към гъщерни фирми“ – разкрития на общински съветник, *Медиапул*, 29.03.2013, <http://www.mediapool.bg/vmesto-v-trabi-investitsii-na-sofiyska-voda-iztichat-kam-dashterni-firmi-news204612.html>.

18 За илюстрация в края на текста може да бъде открито Приложение А към концесионния договор.

19 Съобщение на одиторската фирма „Омонит“, http://www.potrebitel-vikbg.org/files/document_1.pdf.

20 „Студена вода от ‚Софийска вода‘“, в-к *Дневник*, 27.10.2005, www.dnevnik.bg/dnevnikplus/2005/10/27/96069_studena_voda_ot_sofiiska_voda.

свои собствени инвестиционни планове. Според по-ранния инвестиционен план на „Юнайтед Ютилитис“, загубите през 2011 г. е трябвало да възлизат на 26%, но тогава са пак близо 60%.²¹ Чак през 2014 г. – на четиринайсетата година от концесията, от компанията отчетен спад в загубите на вода до 51.6%.

В годините преди това, се появява и информация,²² че компанията изкуствено занижава загубите като в плановете си залага много по-ниски водни количества от реално подадените. Например, през 2004 г. са планирани 140 млн. кубични метра, но реално са подадени 240 млн. кубични метра. Освен занижаването на загубите, така концесионерът прикрива реалните си печалби, съответно крие данъци и използва „ниските“ си приходи като аргумент за повишаване на цената.

Разбираемо е защо компанията се опитва да крие тази информация, но не е ясно защо все още някои „експерти“ и политици продължават да твърдят, че сделката е успешна. Друг пример за пълната липса на прозрачност е това, че самият концесионен договор умишлено се крие от общината и от компанията дълги години. Столична община е осъждана от граждани заради систематичния си отказ да публикува договора.²³

Договорът губи публичност едва в края на 2013 г.,²⁴ благодарение на това, че масовите социални протести срещу моно-

---

21 „Злополучната концесия на водата в София“, *Монд Дипломатик*, юни 2014, <http://bg.mondediplo.com/article425.html>.

22 „Студена вода от „Софийска вода“, в-к *Дневник*, 27.10.2005, www.dnevnik.bg/dnevnikplus/2005/10/27/96069_studena_voda_ot_sofiiska_voda.

23 Национален комитет за подобряване водоснабдяването на България срещу Столична община, последно обновяване: 08.04.2010, <http://www.aip-bg.org/library/dela/del77.htm>.

24 „Софийска вода“ АД публикува Договора за концесия със Столична община“, интернет сайт на компанията, 3.09.2013, <http://www.sofiyskavoda.bg/presscenter/NewsArticle.aspx?id=345>.

полите вкарват темата в публичните дебати и в последствие принуждават „Софийска вода“ да го публикува. Освен протестите, друг ключов фактор са събраните през 2012 година 75 000 подписа с искане за организирането на местен референдум, в който гражданите да решат дали концесията да остане. Тогава Столичният общински съвет неправомерно отказва да се съобрази с подписката и през 2013 г. Софийският административен съд отменя общинското решение. В края на краищата, Столичният общински пак отхвърля искането за провеждане на референдум. Основен аргумент на противниците му са арбитражните клаузи, добили публичност с разсекретяването на договора. Те заявяват, че ги е страх, че е възможно самото организиране на референдум да се използва от „Веолия“, за да започне арбитражна процедура²⁵ срещу Столична община, независимо от това, че договорът може да се прекрати и поради неизпълнение от страна на концесионера.

Този момент е абсолютно ключов, за да се разбере, че арбитражните институции, подобни на предвидените в спогодбите за свободна търговия и защита на инвестициите като ТТИР, могат да функционират като инструмент за сплашване на политици и съответно за ограничаване на демокрацията. Вили Лилков, един от противниците на референдума, например споделя притесненията си, че е „опасно да влизаме в този филм“, защото, според него, такъв референдум означавал „всяко семейство“ в София „да плати по 2000 лв“.²⁶ Разбира се, трудно е да се отделят действителните страхове от опитите на политиците да се скрият зад договорите, за да избягат от отговорностите си към гражданите.

Според кмета на София Йорданка Фандъкова, договорът е „абсолютно неизгоден“, но не може да бъде прекратен, защото

---

25 „Общинарите пак отхвърлиха референдум за „Софийска вода““, в-к *Дневник*, 5.09.2013, http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2013/09/05/2135247_obshtinarite_pak_othvurliha_referendum_zh_sofiiska.

26 Пак там.

компанията ще съди България.²⁷ Тя пропуска да спомене, че „абсолютно неизгодната“ арбитражната клауза, е приета като анекс към договора през 2008 г.²⁸ По онова време Фангъкова е заместник-кмет на Столична община, макар и със съвсем различен ресор, а кмет е лидерът на нейната партия Бойко Борисов. Всъщност това не е първи случай, когато общината се оправдава с договора. Например през 2006 г. парламентарна комисия констатира корупция и неизпълнение на договора от страна на концесионера. Главният секретар на Столична община тогава се оправдава с това, че договорот бил „3000 страници“ и, че „и три години са малко, за да се вникне в него, тъй като е правен по английското право, което е най-консервативното“.²⁹ Естествено, че договорот не е 3000 страници, нито е толкова сложен, нито може да е базиран на някакво право, което няма общо с българското законодателство. Важното в този случай е как политиците се опитват да избягат от отговорност, да заблудят гражданите и да прехвърлят отговорността си към договори, които понякога лично са подписвали.

Когато в началото на 2013 г. хиляди граждани излизат на улицата срещу злоупотребите на частните монополи, гържавният регулатор отказва поредното искане за повишение на цената от страна на компанията. „Веолия“ иска увеличение с 12%, т.е. до 2 лв. на кубичен метър. Тогава в България на посещение идва заместник-главният изпълнителен директор на „Веолия Вода Европа“ – Етиен Пети.³⁰ Всъщност, негово е

---

27 „Няма лесен изход от калпавата концесия за „Софийска вода“, *Economix.bg*, 7.08.2013, <http://economix.bg/referendum-za-sofiiska-voda>.

28 Договор за концесия за предоставяне на водоснабдителни и канализационни услуги на територията на Столична община, http://www.sofiyaskavoda.bg/SVDocuments/Dogovor_za_Koncesia.pdf.

29 „Корупция в „Софийска вода“, констатира комисията в парламента“, *news.bg*, 15.06.2006, http://news.ibox.bg/news/id_1956986806.

30 „„Веолия“ иска 2 лева за кубик вода в София, общината е против,

първото официално изявление от подобен ранг от страна на „Веолия“ във връзка с придобитата от тях компания през 2010 г. Тогава Пети заплашва, че ако общината или държавата си върнат управлението, „това ще бъде бегство“. Пети също се оплаква на журналистите, че хората не разбирали, че всъщност водата била много евтина, защото „средната сметка за мобилен телефон е два пъти по-висока... за парно – десет пъти по-висока“. Той също „изчислява“, че това се равнява на „четири големи сандвича от Макдоналдс“ или „две кила свинско“. Фактът, че не прави ясна разлика между ВиК и свинско месо, както и между подаването на топла и на студена вода, е показателен за това, че от гледна точка на водните корпорации водата не е човешко право, а е поредната стока.

Макар и да не реализира обещаните подобрения в мрежата, все пак „Софийска вода“ понякога прави изумителни и неочаквани „инвестиции“ като инсталирането на музикална система в помещението на филтърните басейни в Пречиствателната станция за питейни води – Бистрица по повод на Световния ден на водата.³¹ Идеята на компанията е през целия ден в корпуса с филтрите да звучи „спокойна и приятна класическа музика, която да внася допълнителна хармония в структурата на водата“ и така да „повлияе положително върху нейната кристална решетка, използвайки нетрадиционния метод, основаващ се на изумителното свойство памет на водата.“ Така вместо да изпълни договорните си задължения, компанията за пореден път се занимава със съмнителен ПР. Удивително е, че животът на жителите на София е поверен в ръцете на организация, която размишлява върху музикалните вкусове на водата и нейната „памет“.

ДКЕВР мълчи“, *Медианул*, 27.03.2013, <http://www.mediapool.bg/veoliya-iska-2-leva-za-kubik-voda-v-sofiya-obshtinata-e-protiv-dkevr-malchi-news204533.html>.

31 „Класическа музика ще облагородява водата на софиянци В Световния ден на водата“, интернет сайт на „Софийска вода“ АД, <http://www.sofiyskavoda.bg/presscenter/NewsArticle.aspx?id=259>.

Изпълнителният директор на „Софийска вода“ АД и представител на „Веолия вода“ С.А. г-н Бруно Рош, от септември 2015 г. се разследва от румънските власти за поредица закононарушения. Като директор на румънската компания „Апа Нова“, която е концесионирана по модела на „Софийска вода“, той е замесен в източване на дружеството през офшорни сметки и фиктивни договори; част е от корупционна схема, благодарение на която цената на водата в Букурещ е увеличена с 1400% от 2000 г. до момента; купувал е мълчанието и/или благосклонното отношение на румънските медии. Симптоматично е, че новината беше премълчана от големи български медии или беше отразена съвсем накратко, главно през официалната позиция на „Веолия“.

„Веолия“ е една от най-големите международни корпорации. Тя управлява дружества от различни краища на света и е символ на публично-частното партньорство в сектора. В Египет компанията отговаря за почистването на отпадъците. След „арабската пролет“ в страната беше увеличена минималната работна заплата – от 41 на 72 евро месечно. Това стана повод „Веолия“ да заведе дело срещу Египет пред Международния център за уреждане на инвестиционни спорове (служба на Световната банка). Макар официални документи да не са публикувани на сайта на търговския арбитраж, от статии във френската преса става ясно, че сред официалните мотиви е и това, че „новият закон за труда“ е в нарушение на ангажиментите, поети с „публично-частното партньорство“³² за преработка на отпадъците, подписано с град Александрия.

32

„Veolia assigne l'Égypte en justice“, *Jeune Afrique*, <http://www.jeuneafrique.com/27151/economie/veolia-assigne-l-egypte-en-justice>.

IV. БИТКАТА ЗА ВОДАТА В ОБЩОЕВРОПЕЙСКИ КОНТЕКСТ

Експертите на Световната банка неколkokратно се позовават на европейски стандарти и сравнения. Затова е добре да сравним насоките, които ни дава стратегията, с интересите на европейските граждани.

През 2012 г. започна събиране на подписи за Европейска гражданска инициатива под надслов „Водата и санитарно-хигиенните условия са човешко право! Водата е обществено благо, а не стока!“.³³ Инициативата е инструмент, който цели да предостави право на европейските граждани за директно политическо участие. Изискванията са да се съберат милион подписа от поне една четвърт на страните-членки, за да се изиска от Европейската комисия (ЕК) да предприеме действия в определена област. Това е първата успешна гражданска инициатива проведена по официалните правила, приети от Европейския парламент (ЕП). В резултат са събрани 1,9 млн. подписа в подкрепа на следните искания:

- Институциите на ЕС и страните-членки да бъдат задължени да гарантират, че всички жители ще се ползват от правото на вода и санитарно-хигиенни условия.
- Снабдяването с вода и управлението на водните ресурси да не бъдат предмет на „правилата на вътрешния пазар“ и водните услуги да бъдат изключени от либерализация.
- ЕС да увеличи своите усилия за постигане на всеобщ достъп до вода и санитарно-хигиенни условия.

33

Интернет сайт на инициативата „Right2Water“, <http://www.right2water.eu>.

Европейският парламент гласува резолюция на 8 септември 2015 г., с която подкрепи исканията на гражданите.³⁴ Сред аргументите за това решение на евродепутатите са:

- ❑ Решението на Съвета на Европа, според което водата е „ресурс, който трябва да се споделя от човечеството“.
- ❑ Значимостта на водата за живота и здравето на гражданите, както и за намаляване на неравенствата.
- ❑ Фактът, че приватизацията на основни комунални услуги в Африка, на юг от Сахара, през 90-те години на миналия век възпрепятства постигането на целите на хилядолетието за развитие.
- ❑ Вследствие от провала на приватизацията на водата, прехвърлянето на водни услуги от частни дружества към местните органи е засилваща се тенденция в сектора на водите по целия свят.
- ❑ Подчертава се и влиянието на достъпа до чиста, безопасна и достъпна канализационна инфраструктура, върху процента на отпаднали от училище момичета.

Евродепутатите обръщат внимание на формалния отговор на Комисията, която повтаря само вече поети ангажименти, като не приема нови мерки, в изпълнение на исканията на гражданската инициатива. Парламентът оценява действията и коментарите на Европейската комисия като незадоволителни и призовава Европейската инвестиционна банка и държавите-членки да подпомогнат общините, които трябва

---

34 Резолюция на Европейския парламент от 8 септември 2015 г. относно действията, предприети вследствие на Европейската гражданска инициатива „Право на вода“ (Right2Water) (2014/2239(INI)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0294+0+DOC+XML+V0//BG&language=BG>

да обновят водната си инфраструктура, но нямат достъп до дългосрочни заеми при преференциални лихви.

Европейските депутати настояват също ЕК да не насърчава приватизацията на водните услуги. За съжаление, в България се случва точно това. Европейската комисия настоява да ползваме консултантски услуги на Световната банка, за които през европейските фондове впрочем плащат всички граждани на ЕС. А политиката на последната е свързана с повече приватизации, концесии и публично-частни партньорства. Не за първи път политиката на Комисията се различава диаметрално от решенията на Европейския парламент.

Не на последно място ЕП подчертава, че в някои държави-членки, затварянето на обществените водоизточници от държавните органи затруднява достъпа до вода за най-уязвимите групи.

В тази връзка обезпокоителна е информацията, че водният сектор все пак е част от търговския договор между Европейския съюз и Канада (СЕТА). При детайлен поглед се оказва, че обещанията за изключване на водата от обхвата на търговията не са спазени. Единственият текст за защита на достъпа до вода гласи: „водата в естественото ѝ състояние не е стока, поради което не е предмет на настоящото споразумение“. Но, за да ползваме водата, тя почти винаги е вече извлечена от естествената си среда, стига до нас чрез тръби и съоръжения. Между другото през 2008 г. ООН също приема, че водата е човешко право, но корпорациите се измъкват с това, че те формално не притежават водата, а „само“ контролират достъпа. Единствената държава от ЕС, която е защитила водния си сектор от търговски посегателства е Германия, като е изключила сектор „Канализация, депониране и обеззаразяване“ от договора. За останалите страни, така формулиран договор, с включена ratchet клауза води до това, че веднъж отдадено в частни ръце, управлението на водата трудно ще стане отново обществено.

V. **ПРОВАЛЪТ НА ЧАСТНИЯ СЕКТОР И ЗАВРЪЩАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОТО ВОДОСНАБДЯВАНЕ**

Бизнесът често обещава, че ще се справи с проблемите в публичните ВиК компании като лошо качество на услугата, дефицит на инвестиции, лошо обслужване, големи загуби на вода по мрежата, незадоволително състояние на инфраструктурата и липса на прозрачност. Действително, в госта от случаите, състоянието на публичните компании непосредствено преди приватизацията е далеч от блестящо. Ако не беше така, разпродажбата им не би се приела от гражданите толкова лесно. Частните компании твърдят, че ще разрешат проблемите като вкарат свежи инвестиции и като приложат технологичната си експертиза. В практически всички отделни случаи от цял свят обаче, те се оказват абсолютно неспособни да подобрят каквото и да било. Често качеството се влошава, но за сметка на огромни повишения в цената на услугата, а прозрачността значително намалява.

Световната банка продължава да подкрепя приватизацията на водоснабдяването, независимо, че над 30% от сделките сключени между 2000 г. и 2010 г. се оказват провал по собствените ѝ стандарти.³⁵ Но дори “успешните” случаи на приватизация срещат огромна съпротива. Според доклад на Световната банка върху публично-частните партньорства в Индия, опитите за приватизация на водата често се провалят заради силната съпротивата. Банката обаче приписва тази съпротива на някакво предполагаемо незнание у гражданите, а не на неспособността на водните корпорации да предоставят нещо различно от по-лоша услуга на по-висока цена. Поради това Световната банка предлага по-ефикасна „комуника-

35

„Световната банка настоява водата да се приватизира, въпреки русковеме“, *Ал-Джазира*, 17.04.2014, <http://america.aljazeera.com/opinions/2014/4/water-managementprivatizationworldbankgroupifc.html>.

ционна стратегия“, която да подсигури „политически консенсус“ и съгласието на гражданите.³⁶

Приватизацията на водата във Филипините³⁷ е типичен пример за провала на частния сектор. През 1997 г. правителството сключва 25-годишен концесионен договор с две частни компании за ВиК дружеството в Метро Манила. Това е най-голямата приватизация в сектора в развиващия се свят. Дружеството безспорно остро се нуждае от огромни инвестиции – над 30% от жителите на провинцията са без достъп до вода. Още на следващата година един от концесионерите иска промяна на договора, за да увеличи позволена печалба от 5% на 18%. В последна сметка цените скачат между 450% и 850%, а обещаните инвестиции така и не се осъществяват. За капак на всичко, корпорациите прехвърлят ганъчните си задължения към сметките на потребителите. Единственото значително “подобрене” е в събираемостта от неизрядните платци, но качеството на услугата се влошава. Вследствие на замърсяване на водата, през 2003 г. се разболяват над 600 души, а 8 умират. След Азиатската финансова криза в края на 90-те години, едната от компаниите отказва да плаща концесионната такса. Накрая правителството е принудено да плати задълженията на концесионера. Следва повторна приватизация през 2007 г., но ситуацията остава без подобрене.

---

36 „Течащата вода в индийските градове: Преглед на последните пет публично-частни инициативи за партньорство“, доклад на Световната банка, <https://www.wsp.org/sites/wsp.org/files/publications/Running-Water-in-India-Public-Private-Partnership-Initiatives.pdf>.

37 „Практически пример: Човешката страна на приватизацията на водата в Манила“, *Corporate Accountability International*, <https://www.stopcorporateabuse.org/sites/default/files/resources/human-toll-water-privatization-manila-case-study.pdf>, „Инфографика: Приватизация на водата във Филипините“, *Circle of Blue*, <http://www.circleofblue.org/waternews/2012/world/infographic-water-privatization-in-the-philippines/>, „Кратка актуализация за неуспешната приватизация на водата във Филипините“, *11.11.11*, <http://www.11.be/en/wat-doet-11-11-11/item/a-short-update-on-the-failed-water-privatization-in-the-philippines>.

Идентични са и проблемите в развитите страни. В САЩ³⁸ частните ВuК компании изискват над 30% по-висока цена за доставка на водата в сравнение с публичните. И над 60% повече за канализация. Нивата на покачване на цените при частните фирми също са много по-високи – 18% годишно, което е три пъти повече от ръста на инфлацията. Средното повишаване на цената при десетте най-големи приватизационни сделки в САЩ е 300% за 11 години. Същевременно няма подобрене в услугата, компаниите се занимават основно със събиране на сметки. Като цяло производителността пада, защото частният сектор трябва да събира печалби и да разпределя дивиденди. Последните, в САЩ възлизат на около 20%-30% от стойността за погръжката.

Италия е поредният пример за недостатъците при приватизацията на ВuК услугите. Частният сектор в сферата навлиза през 90-те. Впоследствие, между 1997 г. и 2006 г., цените се повишават с над 60%, а инфлацията за същия период е 25%. Инвестициите обаче се движат в обратната посока – спадат с повече от 70%. Също така, около 30% от служителите са съкратени. Ниските инвестиции водят не само до влошаване на състоянието на инфраструктурата и на качеството, но и до екологични проблеми поради липсата на пречистване на отпадните води.³⁹

Изследователи твърдят, че първоначалната сума, заплатена от компаниите на общините или на държавата по приватизационните или концесионните сделки, трябва да се разглежда като неизгоден за гражданите заем, който се изплаща от тях чрез потребителските сметки.⁴⁰ Приватизацията може временно

---

38 „Приватизация на водата: факти и цифри“, *Food and Water Watch*, 31.08.2015, <https://www.foodandwaterwatch.org/insight/water-privatization-facts-and-figures>.

39 „Мерките за икономии в Европа и правото на вода“, *European Water Movement*, <http://europeanwater.org/european-water-resources/reports-publications/92-austerity-and-privatization-of-water>.

40 „Проблеми със дълговете: Приватизацията на водата е фалшиво

да запълни няколко гупки в бюджета, но това е моментно решение, което задълбочава проблемите в дългосрочен план. В крайна сметка обществото заплаща загубите от приватизацията и завишените сметки без да получава нищо в замяна. Приватизацията означава и загуба на прозрачност и невъзможност за демократично и колективно управление на общите блага.

Изследванията показват,⁴¹ че приватизацията на водоснабдяването не разширява достъпа до вода за социалните групи с по-ниски доходи, въпреки обещанията на някои от компаниите. Неспособността на пазара да разшири мрежата и да включи всички потребители понякога се признава и от бизнеса. Отказът на компаниите да покрият разходите за включването е само едната страна на проблема. Другата е завишаването на сметките за вода след приватизацията. Това кара водните корпорации, подкрепяни от някои политици и експерти, да изискват „водни помощи“ от правителството, за да покрият дефицитите си. Водните помощи за частните компании са компромис между пазарното управление на ВиК и социалната справедливост. Солидарността между всички потребители, разбира се е необходима, за да се разширява достъпът и съответно, за да може едно общество да се развива по демократичен начин. Ако обаче компанията, която предоставя услугата, е частна, това означава публично субсидиране за нейните корпоративни печалби. Би било по-разумно водните компании да са публични. Така ще се избегнат прекомерните повишения на цените на първо място, а ако част от потребителите имат нужда от субсидия, тя ще отива за самите потребители, а не за финансиране на печалбите на частната корпорация. Всъщност именно това е практиката

решение на бюджетните дефицити на общините“, *Food and Water Europe*, 4.04.2013, <http://www.foodandwatereurope.org/reports/borrowing-trouble-water-privatization-is-a-false-solution-for-municipal-budget-shortfalls>.

41 Вж. Cook, P, Mosedale, S. (2007) *Regulation, Markets and Poverty*, pp.143–144.

В компаниите, които общините или държавата са успяли да си върнат.⁴²

Друг сериозен проблем след приватизацията е влошаването на трудовите условия за служителите. Компаниите често съкращават голяма част от персонала и го преназначават през подизпълнителски компании, за да намалят разходите си. Това повишава несигурността на труда и намалява заплащането на работниците. Заради това синдикатите в сектора често са срещу приватизацията. Европейската федерация на работещите в сферата на обслужването (EPSU), е сред основните организатори на Европейска гражданска инициатива за правото на вода.⁴³

Провалът на приватизацията на водата през последните две десетилетия довежда до обрат. Все повече и повече приватизационни сделки се развалят заради натрупаното недоволство на гражданите от лошото управление, завишените цени и липсата на обещаните инвестиции. Такива случаи има, както в развиващите се, така и в развитите страни. За последните 15 години водоснабвяването е върнато обратно в публични ръце в над 235 града в 37 държави.⁴⁴ Това, което обеднява всички случаи, е не просто легалното връщане на собствеността, а стремежът да се преоткрие една нова публична култура в управлението на общите блага. Тя се вижда и в изграждането на алтернативи на публично-частните партньорства под формата на публично-публични партньорства. При последните, обществени институции се обедняват в управлението на комуналните услуги. Обществената собственост върху управлението на ВиК сектора е необходимо, но не е

---

42 Вж. Пиджън, М., Макдоналд, Д. А., Хугеман, О., Кишимото, С. (2013) *Завръщането на общественото водоснабдяване*. София: Анарес.

43 Синдикатите в България също формално подкрепят инициативата, но поради липсата на реална кампания необходимият брой погниси за страната така и не се постига.

44 Kishimoto, S., Lobina, E., Petitjean, O. (2015) *Our Public Water Future*. Amsterdam: TNI, сmp. 112.

достатъчно условие за демократичното му развитие. Това, което се наблюдава в тази нова тенденция, не е просто връщане на обществения контрол, а е и стремеж за демократични и включващи управленски механизми. Степента на включване на гражданите е различна в отделните случаи: от по-иновативните опити за намирането на подходящи кооперативни форми⁴⁵ до по-стандартните връщания на публичната собственост и управление. Всеки случай трябва да се разглежда отделно, но при всички е видим общия стремеж за колективно и демократично управление, включващо потребителите и служителите, и търсецо устойчиви решения за загълбочаващата се екологична криза. В този смисъл изследователите⁴⁶ говорят за появата на нов *публичен етос*.

Най-цитираният случай за връщане на общественото водоснабдяване е от Кочабамба, Боливия. Точно по времето, когато се концесиирира водоснабдяването на София, там се разгарят масови протести срещу приватизацията на водата. Световната банка притиска Боливия да продаде водоснабдяването на американската компания „Бехтел“, а след сделката цените скачат драстично. Социалното движение за общественостно водоснабдяване в крайна сметка успява да върне публичната собственост на водата. Събитието е сред ключовите в прогресивния завои на Латинска Америка през последното десетилетие. Ево Моралес, настоящият боливийски прези-

---

45 „Нови хоризонти пред общественото водоснабдяване“, Явор Тарински, *Живот след капитализма*, <http://www.lifeaftercapitalism.info/around-the-world/344-novi-horizonti-pred-obshtestvenoto-vodosnabdqvane>.

46 Ключови в областта са организации като Проекта за общински услуги (www.municipalservicesproject.org), Транснационалният институт (www.tni.org), Международното научно звено за изследване на публичните услуги (www.psiu.org) и Европейската федерация на работещите в сферата на обслужването (www.ersu.org). Вж. също сайта на Европейското водно движение (<http://europeanwater.org>). Вж. също Пиджън, М., Макдоналд, Д. А., Худеман, О., Кишимото, С. (2013) *Завръщането на общественото водоснабдяване*. София: Анарес.

ент, е сред лидерите на протеста, който остава в историята като „боливийската водна война“. Не всички примери за връщане на общественото водоснабдяване са толкова граматични, но през последните години тенденцията се разпространява глобално.

В Западна Германия първите приватизационни сделки се случват през 80-те. След обединението, редица приватизации има и в Източна Германия. Тогава компаниите обещаваха подобряване на услугата, но вече е останало само усещането, че единственото, което се е променило след приватизацията, са повишените цени. Днес тенденцията към приватизация е изцяло обърната и все повече ВиК компании се връщат обратно в публични ръце. През 2007 г. се създава Алианс на обществените водни сдружения, обединяващ публичните ВиК дружества в борбата им срещу приватизацията. Само от 2012 г. до сега, в шест немски града водата е върната в обществени ръце.

Знаков пример е Берлин, чието водоснабдяване е дадено на частни френски и немски компании през 1999 г. Приватизацията е изключително неизгодна за жителите на немската столица. Договорът предвижда общината да гарантира минимална печалба за бизнеса, а ако компаниите имат по-ниски печалби, могат да изискат компенсация от общината. Макар и първоначално фирмите да обещаваха, че няма да вдигат цените, през 2004 г. те вече са повишени с около 35%. Между 1999 г. и 2011 г. частните инвеститори прибират над милиард и половина евро печалба, т.е. около 7% от първоначалната инвестиция на година. Въпреки високите печалби инвестициите в мрежата намаляват. Това довежда до сериозно гражданско недоволство и формирането на граждански инициативи срещу приватизацията. Те успяват да организират референдум, в който да изискат разсекретяване на договора. 98,2% от участвалите в референдума гласуват за това. След като договорите вече са публични, всички могат да видят изключително неизгодните за обществото техни условия и защо цената е скочила толкова. Това допълнително засилва

недоволството и след продължаващия граждански натиск, накрая общината изкупува обратно компанията през 2012 г. Подобни са казусите и в Росток, където ВиК е приватизирано през 1994 г.. Отново, завишените цени са съпроводени с понижено качество. В края на краищата общината откупува компанията през 2014 г. В момента, същият този процес по връщане на обществената собственост се случва и в други немски градове.⁴⁷

Сред най-емблематичните подобни случаи са тези във Франция, където са базирани някои от най-мощните водни корпорации в света, като например „Веолия“, която оперира и в София. Причините са все същите – повишаване на цените срещу лошо качество. След развалянето на концесията в Париж през 2010 г., новата публична общинска компания вече има изключителна репутация. Тя е известна с управленски иновации като предоставянето на демократично представителство на служителите и потребителите, въвеждането на инструменти за гарантиране на равенството на половете и амбициозните си екологични програми. За три последователни години печели наградата за най-добро обслужване на клиентите.⁴⁸

Друг позитивен пример е от столицата на Индонезия – Джакарта. Водата там е предадена за управление в частни ръце през 1997 г., докато диктаторът Сухарто е все още на власт. „Суез“ и „Теймс Уотър“ получават 25-годишен договор за концесия. Корпорациите си разделят централната част на града на две, вдигат цените значително, но обещаните инвестиции липсват. Публичните власти се оказват принудени да инвестират сами, а обществените загуби са за над 50 млн. долара. Качеството не се подобрява и гражданите са изключително недоволни. През 2013 г. от потребителите са

---

47 Kishimoto, S., Lobina, E., Petitjean, O. (2015) *Our Public Water Future*. Amsterdam: TNI, сmp. 50-56.

48 Kishimoto, S., Lobina, E., Petitjean, O. (2015) *Our Public Water Future*. Amsterdam: TNI, сmp. 67.

подадени около 40 000 писма с оплаквания. Влошава се не само качеството на услугата, но и условията на труд в компанията. Служители често се оплакват, че вече не получават редовно заплати. Всичко това довежда до силно социално движение, обединяващо служители в компанията и различни граждански сдружения в коалиция. Тя разобличава различни корупционни скандали в частните компании и започва да води дела срещу приватизацията. През 2015 г. движението постига успех.

Подобни случаи има в Испания, Мозамбик, Аржентина, Танзания, Канада, Казахстан, САЩ, Италия и др. Безспорно е, че завръщането на общественото водоснабдяване е новата световна тенденция.⁴⁹

Пред нея обаче има много предизвикателства. Сред най-големите са спогодбите за свободна търговия и защита на инвестициите⁵⁰ (като ТТІР или ТiSA) и включените в тях арбитражни механизми за разрешаване на спорове (ISDS). В случая със „Софийска вода“, общинарите сами са се съгласили да вкарат допълнителна арбитражна клауза в договора с анекс, макар това да е направено по непрозрачен и недемократичен начин. При междудържавните спогодби за защита на инвеститорите ситуацията е още по-тежка, защото отнемат правото на общината да променя политиката в областта на публичните услуги. Още по-лошото е това, че за решенията на общината отговаря държавата.

---

49 „Връщане на водата в обществени ръце – глобална тенденция“, *Transnational Institute*, <https://www.tni.org/files/download/heretostay-en.pdf>. Вж. също Kishimoto, S., Lobina, E., Petitjean, O. (2015) *Our Public Water Future*. Amsterdam:TNI, сmp. 18–29

50 „Сделки с публична вода: Търговските преговори и водните услуги“, *Food and Water Europe*, <http://www.foodandwatereurope.org/factsheet/trading-away-public-water-trade-negotiations-and-water-services>. Вж. също Григорова, В., Найденов, Ч., Христов, И. (2015) Договорите за свободна търговия: инструмент на силните в глобалната икономика. София: КОИ.

Показателен е казусът в Аржентина, където публичните услуги са приватизирани през 1990-те. Същевременно страната сключва редица двустранни спогодби, предвиждащи арбитражни процедури за защита на инвеститорите. Във ВПК сектора са подписани 18 концесионни договора, но за периода между 1997-ма и 2006 година, половината са прекратени. За шест от тях корпорациите започват процедури в международни арбитражни институции. Всъщност, Аржентина е най-съдената държава в такива случаи. Причината е, че като част от възстановяването на икономиката, след финансовата криза от 2001 г., правителството решава да скъса с неолибералните догми и връща голяма част от публичните услуги в обществени ръце. В момента са заведени над 50 арбитражни процедури срещу страната.⁵¹

Със заглъбчаването на рецесията, започнала 2008 г., много от социалните движения по света преминават от недоволството и протестите срещу статуквото към изграждането на алтернативи за по-справедлив свят. Какво обединява глобалните масови протестни вълни след 2011 г., достигнали и България? Независимо дали става въпрос за движения срещу транснационалните корпорации и големите монополи; срещу превръщането на неограничената икономическа власт на едрите предприемачи в политическа; срещу унищожението на околната среда или приватизацията на общите блага; срещу корупцията или срещу безотговорността на политическите елити; всички тези движения споделят усещането за отчуждение от управлението. Дори и в страни от Европейския съюз господства усещането, че гражданите са непредставени. Изборите могат да променят политиците, но не и политиките. Няма никакво значение за кого се гласува, защото изглежда сякаш всички предлагат още от същото. Често различните недоволства придобиват формата на разгневените хора срещу корумпирания елит.

---

51 Kishimoto, S., Lobina, E., Petitjean, O. (2015) *Our Public Water Future*. Amsterdam: TNI, сmp. 96–100.

Не е случайно, че управляващите елити в Европа постоянно занимават хората с параноите си от т.нар. „популистката заплаха“. Елитите са водени от демофобския си страх, че масовите стремежи за една по-пряка демокрация на участието могат да излязат извън контрол и да оспорят неолибералния консенсус. В опитите си да превъзмогнат усещането за масовото отчуждение и гняв у гражданите, значителна част от европейските елити се опитват да пренасочат справедливия гняв на хората към абстрактните сфери на културата и начина на живот. Така се стремят да изнамерят изкупителни жертви (например ромите в Източна Европа или славяните в Западна). В много страни вече предизборните кампании не включват никакъв дебат за това каква икономическа или социална политика искаме, а се израждат в една грозна расистка надпревара между политиките. В подобен дух протече и последната предизборна кампания в София през октомври 2015 г., когато темата за водоснабдяването и канализацията изглеждаше твърде незначителна и периферна на фона на „заплахите“ от „негърското, арабско, мюсюлманско бедствие в центъра“. Не за първи път европейските елити прибягват към крайната десница и нейната лексика, за да се спасят от масовото недоволство и да го пренасочат в безопасна за тях, но убийствена за демокрацията посока. Големият европейски философ Валтер Бенямин в началото на ХХ в. казва, че всеки фашизъм сочи към една провалена революция. Имаме все по-остра нужда от ясни демократични алтернативи на статуквото. Ако не успеем да създадем такива, то не ни остава нищо друго освен да наблюдаваме жертването на демокрацията в името на пазара.

Именно в този смисъл, активистите от италианското водно движение казват – „*пише се вода, но се чете демокрация*“. Въпросът за това как искаме да управляваме водата, тази жизнено важна за нас необходимост, е и въпрос за това как искаме да управляваме себе си.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Приложение А от договора за концесия, публикувано през 2013 г. от общинския съветник Георги Кагиев.

ПРИЛОЖЕНИЕ А

ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ОСНОВНА ТАКСА

1. Основната такса се определя на 250 000 щат.д. за първата договорна година, като се увеличава за всяка следваща договорна година при започване на всяка договорна година с процентното изменение на индекса на потребителските цени (ИПЦ) в САЩ за същия период.
2. Концесионерът ще заплаща лихва върху всяка сума от основната такса, която не е платена на посочената по-горе дата в чл.1 до датата на реалното плащане с годишна лихва, равняваща се на US\$ LIBOR плюс 2%.

ПРИЛОЖЕНИЕ Б

РАЗХОДИ

1. Концесионерът заплаща всички разходи на изпълнителя, възникващи при предоставянето на услугите. Това включва разходите за персонал и други правомерно направени от изпълнителя разходи при предоставянето на услугите.
2. Разходите за персонал включват разходите по наемането (както са определени в т.4 по-долу) и разноски (както са определени в т.2.1 по-долу), които се определят, както следва и са в съответствие с корпоративните политики на United Utilities International Ltd.
  - 2.1 Разноските са сума от следните разходи за:
    - Самолетни билети за полет между страната на лицето и България за персонала и ако е необходимо за лица на тяхна издръжка за отиване и връщане, както и за разрешени отпуски
    - Разходи за настаняване за персонал и лица на тяхна издръжка
    - Суми за храна, визи, лицензи, разрешителни за работа и пребиваване
    - Разходи за обучение в страната на пребиваване и страната на лицето, както са одобрени и когато са релевантни
    - Разходи за разликата между страната на лицето и данък върху доходите в България, където е релевантно.
3. Поне 30 дни преди началото на всяка договорна година изпълнителят е длъжен да предостави на концесионера таблица със седмичните ставки (една седмица се състои от 7 календарни дни), приложими за категориите персонал ("ставки"). Ставките са фиксирани за период от една година, като подлежат на годишно коригиране, за да отразяват промените в заплатите, условията за наемане и управленските и административни разходи, както се определят от действителните към момента политики на United Utilities International Ltd. Изпълнителят ще предоставя на концесионера годишен отчет от неговите одитори в смисъл, че ставките отразяват разходите на изпълнителя за осигуряване на персонал и други договорни услуги. Приложимите за първата договорна година ставки са, както следва:

Категория персонал		Ставка (евро на седмица)
Категория първа	Персонал със същия опит и способности като тези на изпълнителен директор или главен оперативен директор на компания със сходен размер и дейност като тези на концесионера	8 500,00
Категория втора	Персонал със същия опит и способности като тези на директор Обслужване на клиенти, директор Експлоатация, директор Финанси или главен консултант.	6 600,00
Категория трета	Персонал със същия опит и способности като тези на мениджър обслужване на клиенти, финансов контролор или старши технически експерт.	4 900,00
Категория четвърта	Технически експерти.	3 100,00

София, 2015

ISBN 978-619-7219-09-8

9 786197 219098 >